

Connie Palmen, Ti kažeš

Krvna njiva

„Oscar Wilde bio je u pravu kada je tvrdio da svi veliki duhovi imaju svoje učenike, ali da je uvijek Juda onaj koji piše biografiju.“ Je li spisateljica Connie Palmen izdajica ili spasitelj – čitatelju je naslovom njenog romana *Ti kažeš* ostavljeno da procijeni sam. Ovo je šesti roman spomenute nizozemske spisateljice, a popularnost je stvorila svojim ranijim djelima od kojih su najznačajniji *Zakoni*, *Prijateljstvo* i *I.M.* Roman je fikcijska biografija koja prikazuje tragičnu ljubavnu priču dvoje pjesnika, Sylvije Plath i Teda Hughesa, a pisan je iz perspektive Teda Hughesa, sporednog lika u svakoj biografiji i uopće tekstu o Sylviji Plath, osuđenog izdajnika, optuženog muža – Jude.

Iako se Palmen drži onoga što se stvarno dogodilo te se trudi biti što objektivnija u prikazivanju ovog para, njihova će priča neizbježno uvijek imati krivca i žrtveno janje. Nitko, osim Sylvije Plath i Teda Hughesa, ne može znati kakav je njihov privatni odnos stvarno bio, no Connie Palmen vrlo ga uvjerljivo prikazuje i pisanjem iz Hughesove perspektive bira stranu. Čitatelj lako može zaboraviti da Tedov monolog nije autobiografija, već subjektivni doživljaj koji je autorica stekla čitajući *Rođendanske pjesme*, zbirku pjesama koju je Hughes objavio otprilike godinu dana prije svoje smrti. Bez obzira na brojne izvore kojima se autorica služila za stvaranje ovoga djela, ključna je upravo njena mašta i razumijevanje lika, što je s jedne strane pozitivno jer dokazuje spisateljsku vještinu autorice, ali u drugu ruku može ostaviti trajan dojam na čitateljsku publiku i razviti negativan stav o stvarnim ljudima koji možda uopće nisu bili kakvim ih je Palmen prikazala. Zanimljivo je što Palmen piše fikcijsku biografiju o Hughesu koji je više puta izjavio, pa i u ovom romanu, kako ne podnosi biografe i ljude koji zadiru u njegov život, prikazuju ga po svojoj volji i kriterijima – i ona sama priznala je da bi ovu biografiju Hughes zasigurno mrzio. Međutim, Hughes je šutio o svom odnosu s Plath, istinu je zapleo u stihove, a prozaik poput Palmen osjetio je potrebu pretočiti stihove u priču. Ted je u djelu prikazan kao oslonac svojoj ženi – podržavajući muž, učitelj, izbavitelj, dok se nju opisuje posesivnom, teškom i ljubomornom. Autorica izbjegava koristiti ime Sylvia u zamjenu za nadimke poput *moja mladenka* – jer je Plath općepoznata pjesnikinja i ikona feminizma, a on, i sam izvrstan pjesnik, sveden na njenog muža. Iako je cilj ovog romana ispričati njihovu priču, progovara se o ozbiljnim temama poput

samoubojstva i mentalnih bolesti, o njihovom utjecaju na čovjeka, ali i trajnim posljedicama na okolinu. Palmen je slojevito psihološki razradila likove, pogotovo Hughesa kojem je posvetila svu svoju pažnju. Koristeći monološku formu pisanja, autorica mu daje potpunu slobodu govora izostavljanjem poglavlja u knjizi, odnosno stvaranjem jednog cjelovitog i neprekinutog tijeka misli: „Vjerujem u nešto poput pravoga ja i znam kako je neobično čuti ga da govori, vidjeti ga oslobođena iz čahure lažnosti i nebitnosti, prikaza koje prezentiramo drugima kako bismo im se dopali, doveli ih u zabludu. Što je opasnije pravo ja, to su rafiniranije maske.“ Hughes je napokon postao bitan, raskrinkao je masku koju je Plath stvorila – samo, i opet to nije učinio on, nego Palmen, a njezina je proza još jedan poraz njegove lirike.

Upravo zbog toga bilo je zahtjevnije čitati djelo, no ono je zasigurno ostavilo dojam na svakog čitatelja. Lako se približiti Hughesu i suosjećati s njim jer ne glumi žrtvu, već priznaje svoje nedostatke i pogreške, no postavljamo si pitanje što je od svega istina, a što laž? Ted Hughes pisao je poeziju, a ovdje je prisiljen govoriti na sebi neprirodan način. Kao što je odnos Plath i Hughesa bio spoj dviju najsnažnijih emocija - ljubavi i mržnje, tako je i *Ti kažeš* hibrid lirike i proze – krvava njiva koju je Juda kupio u trenutku pokajanja.

Autorica književne recenzije: Ana Banovec, 2.b

1. mjesto

Projekt Čitanje u fokusu, svibanj 2023.

Voditeljica: Goranka Lazić, prof.